

Sint Martinus

Parochieblad van de Oud-Katholieke parochie te Groningen

Jaargang 48 nr.3

KERST 2022

Colofon

Het parochieblad verschijnt 3x per jaar.

nr. 1 Vasten / Pasen

nr. 2 Zomer

nr. 2 Advent/Kerst

mogelijkheden en de prijzen. Familieberichten van parochianen, gastleden en belangstellenden kunnen kosteloos worden geplaatst.

WWW

De parochie is ook te vinden op het web. Kijkt u op onze website voor Groningen op www.groningen.okkn.nl

Redactieadres

email: secretaris@groningen.okkn.nl

Abonnementen

Het parochieblad is een uitgave die vanaf 2017 digitaal kosteloos wordt verstrekt aan leden, gastleden en belangstellenden. De papieren versie kost 19 euro per jaar. Als u zou willen bijdragen in de kosten van het parochieblad, dan zijn giften van harte welkom op de bankrekening van de parochie, o.v.v.: bijdrage parochieblad.

Adreswijzigingen

Uw wensen aangaande adressering van dit parochieblad kunt u sturen naar onze secretaris.

Advertenties

Het parochieblad kent een brede verspreiding in de noordelijke provincies, maar ook in de rest van Nederland. Daarom is dit blad een ideale plek om op een betaalbare manier te adverteren. U kunt ook in dit blad adverteren. Neem daartoe contact op met de redactie voor de

Bij de kافت:
De geboorte van Christus
(zie ook het artikel op pagina 4)

Wij zouden wel een teken willen zien.....	4
Dauwt, heemlen, wolken, wijkt vaneen.....	7
De nieuwe Bijbelvertaling 2021 (2).....	9
Of een substantieel verhaal.....	12
Grijs.....	15
De stem van Bach.....	18
Leefstijlmedicijn.....	20
Kerstliedje.....	22
Vieringen.....	25

Wij zouden wel een teken willen zien

Met Kerst en Oud en Nieuw draait de post overuren. Miljoenen kaarten met de beste wensen voor zalige, gezegende, gelukkige of minder verheven positieve wensen voor Kerst en 2023 glijden onze brievenbussen weer in. De meeste mensen stellen dat ook wel op prijs en stellen de kaarten van kunst tot kitsch her en der in huis ten toon. Zeker als zo'n kaart van iemand komt die jou lief is en die ergens ver weg woont, dan stel je er extra prijs op weer een teken van leven te ontvangen. Goed, telefoon en internet zijn er ook, maar een met zorg voor jouw uitgezochte kaart en ook nog eens met de hand geschreven, die geeft er net dat extraatje aan. Met een teken van leven blijft de ander ons lief, blijft de ander ons nabij. Of niet soms?

Het eerste Kerstfeest is nu al zo'n 2020 jaar geleden geweest. Daar hoorden Maria en Jozef en al die mensen om hen heen van God en van zijn liefde. De liefde van God kwam letterlijk in hun bestaan, een Kind in een kribbe. Herders zochten het Kind op. Wijzen kwamen het Kind aanbidden. Ze konden het Kind aanraken, het was heel dichtbij, tastbaar in hun midden.

Maar ook al vieren wij straks weer het Kerstfeest, toch ontkom je soms niet aan het gevoel dat het feest van Kerst eigenlijk verleden tijd is en het lijkt allemaal wel erg ver weg.

En ondanks al de lichtjes in de kerstboom en in de lichtslingers dwars over de winkelstraten, is het gewoon vroeg donker. En het is ook donker in de wereld: een oorlog in Oekraïne, waarvan het einde nog niet in zicht is en die ervoor zorgt dat mensen daar letterlijk in het donker zitten en die elders voor voedselschaarste zorgt. En soms is het ook donker in jouw hart. Soms lijkt die God van het Kerstfeest, die te midden van de mensen wilde komen wonen wel heel ver weg, zo onbereikbaar. Echt "een God van alzo hoge, van alzo veer"

Je zou van God wel eens een teken willen ontvangen. Liet Hij maar weer eens wat van zich horen.

Als je tijdens een kinderkerstviering een herdersspel ziet opvoeren, waar in alles zo gewoon, zo dichtbij, zo aanraakbaar is, dan kan je het gevoel bekruipen: was ik nou maar één van die herders geweest. Die kregen het duidelijk te zien en te horen: een hemels licht, een hemelse boodschap en ook nog de vervulling van wat hun werd aangezegd: een Kind in een kribbe in doeken gewikkeld.

Of was ik nou maar één van die wijzen geweest. Zij gingen op weg om de Heer te ontmoeten. Aan de hemel stond voor hen een ster die hen de weg wees. Wetenschappelijk bewijs? Nou ja, voor die tijd dan, maar toch. In ieder geval was die ster een stralend teken van de aanwezigheid van God.

Was ik maar één van de herders, één van de wijzen. Op deze ikoon buitelen ze haast over elkaar. We zien zowel aankondiging van de geboorte van Christus door de engel aan de herder en de aanbidding van Christus door de herders; als de komst van de wijzen uit het oosten die de ster naar het Kind in de kribbe zien wijzen.

Maar wij vragen ons wel eens af, klopt dat gezang wel? “Komt ons in diepe nacht ter ore: de morgenster is opgegaan.” Maar waar is bij óns, in mijn leven die morgenster te bekennen?

Maar of wij nu echt jaloers op die

herders en wijzen moeten zijn? Nee. Ook zij moesten eerst geloven, worstelen met zichzelf. Was die boodschap van engelen in een fel licht geen zinsbegoocheling geweest, en was die ster niet gewoon een hersenschim?

Het ging die herders en wijzen vast niet anders dan ons. Wij moeten ook maar al te vaak worstelen met onszelf, een geloofsworsteling. net als die symbolische worsteling van Jakob met de engel aan de rivier de Jabbok. Nu eens meen je het woord van God voor jouw leven, een wegwijzer voor jouw leven te hebben verstaan. Een volgend moment ben je weer onzeker. Was het nou een signaal van God of niet?

De herders en de wijzen moeten tastend en zoekend hun geloofsweg zijn gegaan. Want laten wij eerlijk zijn, wat ze gingen zien was nou niet bepaald opzienbarend. De herders een kind gewikkeld in doeken en liggend in een voederbak; de wijzen een kind met zijn moeder in een gewoon huis.

Maar juist daarin ligt het diepste geheim van die God die ons zo alledaags, en daardoor zo hemels nabij wil zijn: Hij is een God die onze broeder wil zijn, één van ons.

Geen ander teken ons gegeven, geen licht in onze duisternis dan deze mens om mee te leven, een God die onze broeder is.

En die God die onze broeder is, is Jezus Christus, geboren door de Geest van God uit Maria.

Als we in Hem geloven, dan gaan we tekens zien, geen engelen en sterren, maar wel heldere aanwijzingen waarvoor wij eerder blind en doof waren.

Als we ons voor die God openstellen, dan vraag je je af: waarom heb ik zijn

signalen in mijn leven in de wereld waarin ik leef niet eerder verstaan?

En wie weet, ontdekken we die signalen van God wel, komen ze ons in diepe nacht ter ore in onze zoveelste Kerstnachtviering of in één van die vieringen in de week daarna of in het jaar dat komt.

Wietse van der Velde, pastoor

*Geen ander teken ons gegeven,
geen licht in onze duisternis
dan deze mens om mee te leven,
een God die onze broeder is.*

Dauwt, heemlen, wolken, wijkt vaneen

In de meeste Nederlandse oud-katholieke parochies is het geen Advent als er niet op één – en in sommige parochies zelfs op iedere zondag – “Dauwt, heemlen” wordt gezongen. Het lied is niet alleen in onze kerk geliefd, ook in veel rooms-katholieke parochies wordt het in deze periode – zij het op de Latijnse tekst – gezongen. Dat het bij ons zo geliefd is, zal behalve op een eeuwenoude traditie, ook wel eens gelegen kunnen zijn, in feit dat de uitvoeringspraktijk om een solist voor de verzen vraagt. Solostemmen waren na de invoering van de Nederlandstalige liturgie rondom 1910 in oud-katholieke kerkdiensten zelden meer te horen. Het koor diende vooral de gemeentezang te ondersteunen of anders als “vol” koor de koorgedeelten van de misgezangen of de vesperpsalmen te zingen. Dit gezang was één van de weinige gelegenheden, waarop een solo mocht. En uit eigen ervaring weet ik, dat het als een eer beschouwd werd en wordt om die solostem te mogen zijn.

“Rorate caeli desuper” een gebed naar Jesaja

De oorspronkelijke Latijnse tekst behelst een aantal plaatsen uit het boek Jesaja volgens de Vulgaat (dat is de Latijnse vertaling van de Hebreeuwse tekst van het Oude Testament). In de Romeinse liturgie was het een bekend procedé om

diverse schriftteksten samen te voegen tot een geheel, een “cento”, als antwoorden op de lezingen in de getijden van de dag, het zgn. responsorium. Zo wordt in ons huidige gezangboek (gez. 472) dan ook genoemd.

Het lied is een gebed dat geïnspireerd is op met name Jesaja 64, 9-11 en 5-7. Het keervers *Rorate caeli desuper et nubes pluunt iustum* – “Dauwt, heemlen, wolken, wijkt vaneen, daal, Heiland, als een regen” is ontleend aan Jesaja 45, 8, een passage die volgens de Vulgaat een Messiaanse draagwijdte heeft. In de Hebreeuwse tekst laat de HEER de hemel en de aarde, zoals in de eerste scheppingsdagen, getuigen van Zijn gerechtigheid. In de Latijnse tekst - en dus ook in onze vertaling - wordt de gerechtigheid tot een persoon die zal komen, de Messias, die heil en bevrijding zal brengen.

De onbekende schrijver was waarschijnlijk een lid van de Franse priestercongregatie van de Oratorianen. Kardinaal Pierre de Bérulle heeft in 1611 het Oratorium van Parijs gesticht met als doel de vorming van een betere geestelijkheid. De persoon van Christus stond in zijn spiritualiteit centraal en de Advent als de tijd van verwachting en van uitzien naar verlossing was daarbij bijzonder belangrijk. In dit Parijse Oratorium is het *Rorate* waarschijnlijk ontstaan en

het wordt zelfs door de traditie aan De Bérulle toegeschreven. Het Oratorium heeft grote invloed gehad op de vroomheid in de Nederlandse katholieke kerk. Veel priesters (onder wie de bisschoppen Van Neercassel en Codde) waren lid van deze congregatie of hadden tenminste een deel van hun opleiding bij een instituut van het Oratorium genoten. Wanneer het Rorate in ons land voor het eerst in de liturgie van mis en vespers werd opgenomen, is niet met zekerheid te zeggen. Het komt al voor in een in Utrecht in 1678 gedrukte Appendix ad Graduale Romanum. In zo'n appendix waren allerlei geliefde Latijnse – dikwijls niet officiële – liturgische teksten opgenomen. De uitvoering was ook toen al voor een cantor en “omnes”. Deze “verzuchtingen der oudvaders” komen ook voor in Neo-Gallicaanse liturgische boeken, vooral voor tijdens het Sacramentslof. De Nederlandse priester Andreas van der Schuur vertaalde het in zijn Christelijke rijmgedichten en gezangen (1688/1709). In het Katholiek Gezangboek (Groningen, 1862) waren tekst en melodie ook al opgenomen. Daarna is het in de vele volgende oud-katholieke gezangboeken steeds - zij het in diverse vertalingen en bewerkingen - opgenomen.

Over de vraag wanneer en hoe vaak het responsorium gezongen moet of kan worden in de Advent, kan men naar hartenlust twisten. Omdat de traditionele introïtus van de vierde

Blad met *Dauwt, heemlen*, uit een 19e eeuwse handschrift dat gebruikt werd in de kapel van het Oud-Katholiek Seminarie aan de Muurhuizen te Amersfoort.

Adventszondag als amtifoon ook dezelfde – Messiaans geduide – woorden heeft als het refrein van gez. 472 en deze bovendien vlak voor de “vervulling” van het gebed in de Kerstnacht ligt, is dit m.i. wel de aangewezen zondag en dat doen we dan ook onze Groningse parochiekerk. Maar hoe en wanneer dan ook, het “Dauwt, heemlen” moet gezongen worden. Want naar de uiteindelijke vervulling van de Messiaanse belofte van verlossing en redding ziet de wereld uit.

Wietse van der Velde

Consistentie

Na mijn vorige bijdrage wil ik nu iets vertellen over een ander aspect van de nieuwe Bijbelvertaling: consistentie. Consistentie wordt gedefinieerd als de mate waarin gelijke zaken op een gelijke manier worden aangepakt. Het is dan van belang dat je heel nauwkeurig te werk gaat en alle details meeweegt. Tegelijkertijd moet je aandacht schenken aan het geheel van de vertaling. Soms is het toegestaan een woord in een tekst anders te vertalen dan in een andere tekst. Het gaat erom dat men zich bewust is van de keuzes. Bewuste afwijkingen in de vertaling zijn toegestaan, maar onbedoelde variatie moet worden voorkomen.

Veel kritiek van lezers op de Bijbelvertaling uit 2004 betrof het aspect van consistentie. Van de ruim 12.000 verbeteringen die in de vertaling van 2021 zijn doorgevoerd, heeft ongeveer een derde deel betrekking op dit aspect. De betekenis hiervan is tweeledig. Ten eerste hebben de wijzigingen de samenhang van de verschillende teksten versterkt en ten tweede is het voor de lezers gemakkelijker om teksten die met elkaar te maken hebben met elkaar te verbinden.

Dat er op het gebied van de

consistentie bij de NBV veel te winnen viel, komt door drie factoren. Ten eerste kende het project een lange looptijd, het kwam boek voor boek tot stand en er werd door tien verschillende taalkoppels tegelijkertijd aan gewerkt. Het is in zo'n situatie onmogelijk om alle onderdelen direct op elkaar af te stemmen. De tweede factor is de menselijke beperktheid. Het gevolg is dat overeenkomsten in of tussen teksten gemakkelijk over het hoofd worden gezien. De vertaling is dan op de onderdelen prima, maar niet als je let op het geheel. De derde factor betreft de keuze voor een vlotte,

variërende stijl c.q. de keuze voor een natuurlijk Nederlands. Het risico bestaat dan dat dit gaat ten koste van de consistentie.

Ik zal nu enkele voorbeelden geven van de vele die in boek beschreven zijn en laten zien hoe daarbij de consistentie is toegepast.

Het hart

Het Hebreeuws en Grieks kennen veel uitdrukkingen waarin het woord ‘hart’ voorkomt. In het Nederlands is dit niet gebruikelijk en de nieuwe Bijbelvertaling uit 2004 had daarom het woord consequent anders vertaald. Vanuit het lezerspubliek kwam hierop veel kritiek, omdat men ‘hart’ beschouwde als een Bijbels kernwoord. Het vertaalteam heeft zich deze kritiek aangetrokken en als het begrip dient om het innerlijk van de mens aan te duiden ‘hart’ opnieuw in de vertaling geïntroduceerd. Daar waar een vertaling met ‘hart’ slecht Nederland zou opleveren, heeft men voor een andere oplossing gekozen. Enkele voorbeelden zijn:

Deuteronomium 30:14:

NBV21: die geboden zijn heel dicht bij u, in uw mond en in uw hart
NBV2004: die geboden zijn heel dichtbij, u kunt ze in u opnemen en ze u eigen maken

Psalm 40:11:

NBV21: Uw goedheid verberg ik niet in mijn hart

NBV2004: Ik zwijg niet over uw goedheid

1 Korintiërs 4:5:

NBV21: en zal onthullen wat er in de harten van mensen omgaat

NBV2004: en zal onthullen wat de mensen heimelijk beweegt

Behalve waar het gaat om het innerlijk kan er ook sprake zijn van een vaste uitdrukking. Dit is bijvoorbeeld het geval bij ‘het hart richten op’ of ‘het hart of de harten doorgronden’. In de NBV21 zijn deze uitdrukkingen weer consequent toegepast, waar in de vertaling van 2004 soms een andere keuze werd gemaakt. Enkele voorbeelden zijn:

Jeremia 12:3:

NBV21: U doorgrondt mijn hart: het is op U gericht

NBV2004: U weet dat ik U in mijn hart draag

Romeinen 8:17:

NBV21: God, die ons hart doorgrondt

NBV 2004: God, die ons doorgrondt

Je krijgt sterk de indruk dat de vertalers in 2021 hier - en dat geldt zeker niet alleen hier-, misschien geschrokken van de reacties, toch een minder vrije vertaling hebben geprefereerd.

Vousvoyeren en tutoyeren

Het Hebreeuws en het Grieks kennen geen onderscheid tussen 'u' en 'jij'. Het Nederlands heeft dat onderscheid wel en dat dwingt vertalers tot een keuze. Niet kiezen, door bijvoorbeeld overal 'u' te gebruiken, is natuurlijk net zo goed een keuze. Het is in ieder geval consistent, maar of het ook de voorkeur verdient? De Herziene Statenvertaling kiest bijvoorbeeld bijna altijd voor de formele toon, terwijl de Bijbel in Gewone Taal bij voorkeur een informele toon hanteert. De NBV zit ertussenin: steeds is gezocht naar wat het meest passend is. Daarbij heeft de NBV speciaal gelet op de aard van een Bijbelboek en de relatie tussen personages,

Dan volgen nu enkele voorbeelden van hoe de consistentie in de NBV21 is toegepast:

- God tutoyeert koningen altijd
- Engelen tutoyeren, op een bewuste uitzondering na, mensen
- Jezus spreekt de mensen die naar Hem toekomen altijd met 'u' aan

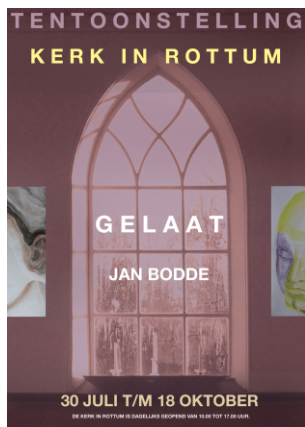
Een gift uit barmhartigheid

De uitdrukking 'aalmoezen geven' was opgenomen in de vertaling uit 2004. In eerste instantie werd dit ongewijzigd overgenomen in de NBV21. Toen echter bleek, dat het grondwoord niet altijd met aalmoes of aalmoezen was vertaald, moest dit worden aangepast. Het probleem van de consistentie dus. Het vertaalteam kwam tot het inzicht dat 'aalmoes' eigenlijk een wat verouderd woord is. In de plaats daarvan werd gekozen voor de omschrijving 'iets geven uit barmhartigheid'.

Het is de vraag of de keuze voor een omschrijving wel zo'n goede oplossing is. In de media ontstond dan ook een levendige discussie toen bekend werd, dat het woord 'aalmoes' uit de Bijbel zou verdwijnen. De discussie heeft (helaas?) geen effect gehad. Zo luidt het begin van Mattheüs 6:2 nu: Dus wanneer je iemand iets geeft uit barmhartigheid, bazuin dat dat dan .niet rond, zoals de huichelaars doen...

Jan de Vries

Of een substantieel verhaal...

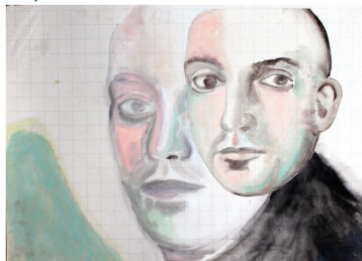
Het is vandaag, 18 oktober, de laatste dag van de driemaandelijkse solo-expositie van Jan Bodde in de kerk in Rottum. De titel: GELAAT. Dit is niet een van de zogenaamde "exposities in kerkruimtes", maar een expositie in een levende kerk, die zijn sacrale en sociale functies niet heeft verloren.

Deze kerk (gebouwd in 1889 op de wierde door de Middelstumer architect Jacob Tilbusscher) is dagelijks geopend. Wij staan daar nu samen, er is stilte rondom ons; een goed moment dus voor algemene conclusies over de kerk als expositieruimte voor een hedendaagse kunstenaar.

Jan Bodde, geboren in 1955 in Hogeveen, afgestudeerd aan de Minerva Academie in Groningen in 1980, heeft vanaf het behalen van het diploma 42 jaar onafgebroken de schilderkunst beoefend. Hij creëert ruimte en tijd om in zijn grote atelier in de oude school in Baflo te werken. Hij heeft al meerdere keren geëxposeerd in kerkruimtes. Wat betekent dit voor hem?

Jan Bodde

3 september tot en met 16 oktober

'Dubbelportret' (2019) collage/gouache op papier 45x64 cm

ATELIER

Henk Kraayenank

www.henkraayenzank.com

Jan Bodde

werk op doek en papier

'De duif' (2021) gewassen inkt/papier 200x300cm

3 september tot en met 16 oktober

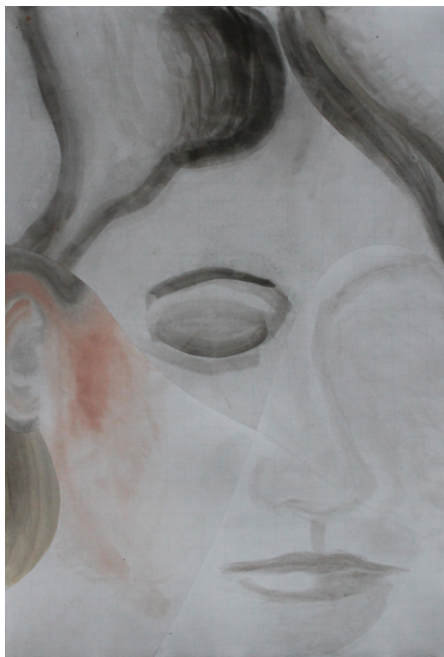
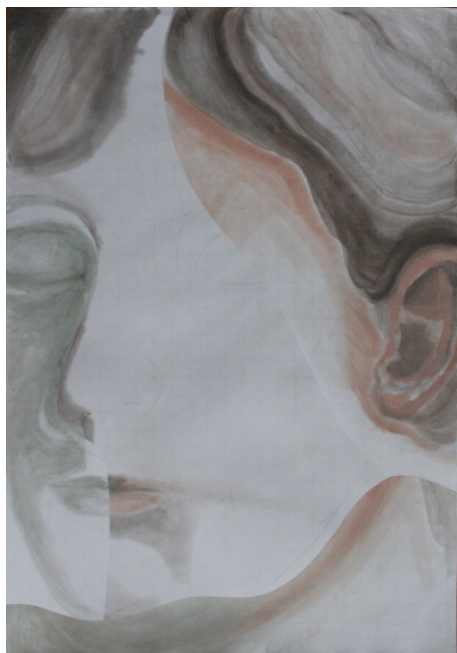
ATELIER

Henk Kraayenank

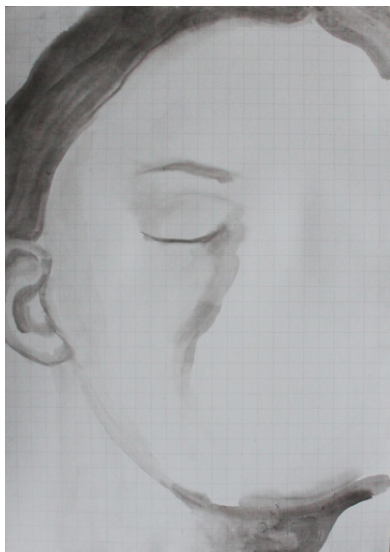
Visserstraat 40
9712 CW Groningen

elke zaterdag en
zondag van
13.00 tot 17.30 uur
en op afspraak:
050-3135798

Jan Bodde verklaart: “De kerk als een “klassieke” traditionele ruimte voor een stille, spirituele concentratie past niet alleen bij de thematiek van mijn werk, maar past in het algemeen in de visie, die door mijn werken loopt”.

Op alle wanden van de kleine kerk hangt een serie van zijn schilderijen: gemengde techniek; formaat 100 x 65cm. Grote... portretten? Nee, het zijn niet zozeer naturalistische of realistische portretten, deze werken lijken alleen op het eerste gezicht portretten. Je zou ook kunnen zeggen dat het

landschappen zijn: een neus, een oor, een mond bevinden zich in het landschap van het gelaat. Ze zijn niet concreet, maar symbolisch. De sfeer, die herinneringen oproept, nodigt uit tot introspectie. De schilderijen zeggen iets - elk op een andere manier, over de menselijke, innerlijke spirituele eigenschappen.

Mijn vraag: Is er ook tussen deze dieper liggende ideeën plaats voor een religieuze dimensie?

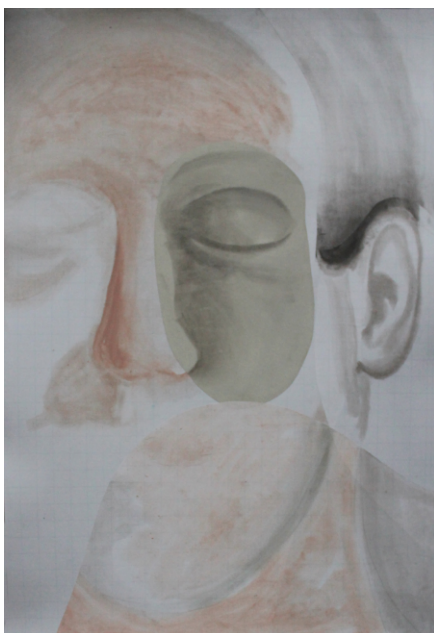
Het antwoord van Jan Bodde is direct. Hij zegt met nadruk: - Ik ben niet gelovig, hoewel ik een sterke spirituele verbinding zie tussen de drie fenomenen: religie - filosofie -

kunst. Ze zijn vergelijkbaar in thematiek, ze tonen compassie, ze benoemen iets van de andere, onzichtbare wereld. Ik zie een kerk nooit als een galerie; de kerk heeft een eigen logica.

Het is voor mij belangrijk, dat ik me in Rottum makkelijk kan aanpassen aan de architectuur van deze kerk. In andere kerken kan dat meer gecompliceerd zijn.

Dertig jaar geleden was het contact tussen kerken en de hedendaagse kunst niet vanzelfsprekend ...

In het boek van Dr. Regnerus Steensma "In de spiegel van het

beeld - kerk en moderne kunst" (Ten Have, Baarn 1987), bewaar ik, zo veel jaren! een krantenknipsel uit het Nieuwsblad van het Noorden van 1 maart 1991, over de geëngageerde strijd van deze wetenschapper aan de

Rijksuniversiteit Groningen voor AUTONOMIE van de kerk en de moderne kunst. Dr. Regnerus Steensma was ook organisator van exposities in het Theologisch Instituut voor jonge kunstenaars. Hij zegt tegen de krant: "Kunstenaars hebben de gave om hun gedachten in beelden om te zetten en beschikken over een grote gevoeligheid; ze voelen wat er gaande is".

Hiernaast op de foto zien wij hem in de expositiezaal van het Theologisch Instituut. Hij zegt: "Of een substantieel verhaal, of niets". Jan Bodde herinnert zich, dat hij toen ook één van de jonge "Steensma-exposanten was..

Joanna Paszkiewicz - Jägers

Grijs

Hierna een gedicht over deze kleurloze kleur. Voor insturen leek het Maarten goed om iets te delen over de rol van die kleur in zijn leven. Dat zijn twee gedichtachtige teksten

geworden. Die gaan aan het oorspronkelijke gedicht vooraf. De grijze balk tussen de twee eerste in: zie daar maar in wat je onder andere in sneeuwvlokken zou kunnen zien...

- ik hou niet van grijs -

Grijs vind ik een moeilijke kleur,
die vaak wat dicht en zwaar is,
maar ook licht kan aandoen.

Wat is ie nou precies;
is ie vals, of niet?

Meestal toch: wel.

Moet degelijk nou echt zo vaak?
Als zestiger-jaren-kind moest ik
van die 'nette' grijze broeken aan,
verplicht ook 'in de vouw'
en die waren toen van wol.

Mijn wat dikke dijbenen
schrijnden maar aan
en slapen werd ondoenlijk:
Pa in de weer met Zwitsal.

- grijs raakt nooit echt uit de mode... -

© Maarten j. van Stokkum, 20 november 2022

∴ ∞ * ✖ ⊗ ≡ ✖ ⚡ ⊕ ≠ \$ ✖ ☆ ∞ ∴

- WARMKOUDE in 1962 -

Gedrieën stonden we op de hoogste verdieping, acht was ik.
Vier hoog, voor, nou ja, achter het raam van de woonkamer.

Dikke dikke wintervlokken en heel veel, dicht opeen,
zegen reusachtig tot een zware, koude deken neer.

Indrukwekkend, alle geluid verdween.

Stil, maar kijken - dicht tegen Mama en Papa aan.

Kijken: diep omhoog, zo ver kon reiken de blik,
maar je drong er niet in door.

Hoe ver weg de hemel!

Kilte viel van 't ruime enkele vensterglas.

Mij becroop een unheimisch gevoel. Ik zei:
"de sneeuw komt aangegrijsd".

Helemaal lyrisch mijn ouders... toen.

Top dopdichtje, zeg nú ook ik.

© Maarten j. van Stokkum, 20 november 2022

aangrijzen

Grijs, de kleur van sappelende sleur,
van onspontane plicht of opgelegd neutraal,
van oncompromitterend compromis,
van nare saaie nikserigheid,
van meer te hoeven dan je lief is,
of juist van even niets te moeten
en daarbij van verfijnde nuances.

Grijs, de kleur van openbaring en detail
en van mooie hoogsolide zaken,
van kalmte makende schaduw
en van verkoeling tegen schreeuwerigheid,
van vallend wit, de aangrijzende sneeuw,
van opborrelend helder water
en van egoloze miezerigheid.

Grijs, de kleur van november tot en met februari,
van verwerking en vergaan in kwetsbaarheid,
van eerbied voor ouder haar en rimpels,
van de waardigheid van doorleving
en van de hoop op vele jaren,
van de zegen van wolk en regen
en daarbij van openen in méér kleur.

Elias Gottlob Haussmann

Een zondag in 1953. Advent. Dominee Jalink staat achter de kathedraal op het toneel van het zaaltje van het clubgebouw, waar de hervormde gemeente Heerlen-Meezenbroek haar diensten houdt. Maar er is iets raars aan de hand: hij draagt niet, zoals gebruikelijk, een toga, maar een zwart pak. En op een gegeven moment, na de eerste schriftlezing, grijnst hij verlegen naar de gemeente, daalt van het toneel af, stelt zich op naast het harmonium en begint te

zingen. Even dreigt een aanval van de slappe lach - ik ben veertien - maar dan overspoelt de muziek me en laat ik me meedrijven op haar stroom.

Geen mooie concertzaal, geen orkest, geen geschoolde stem, maar een armoedig zaaltje, een amechtig harmonium, een amateurzanger, maar toch word ik diep geraakt door de stem van Bach, die ik voor het eerst hoor en die heel anders klinkt dan de operetteliederen en filmschlagers op de 78-toerenplaten

van mijn vader. Ik voel dat hier iets van een hogere orde geboden wordt.

Het is de aria 'Bereite dich Zion' uit de eerste cantate van het Weihnachtsoratorium. Wat ik nog niet weet is dat Bach deze aria voor een alt bedoeld heeft. Dat heeft een diepere betekenis. In het Weihnachtsoratorium wordt een verhaal verteld, het kerstverhaal, zoals dat te vinden is in Lucas 2 en 3 en in Matteus 2. Dat gebeurt in door de evangelist gezongen recitatieven. Een recitatief is een vorm die tussen zingen en spreken in ligt. Het verhaal wordt onderbroken door recitatieven en aria's waarin de reactie van individuele gelovigen wordt gegeven, en koralen: bewerkingen van kerkliederen.

Maria

Als de evangelist de aankomst in Bethlehem verteld heeft, eindigend met de zin: "Toen zij daar waren werden de dagen vervuld dat zij baren zou", volgt er een door de alt gezongen recitatief, dat aangeeft dat nu het moment aangebroken is dat Jezus geboren zal worden.

Dat is het grote moment voor Maria, dat iedere moeder zal herkennen: nu is het zo ver. Bach laat het recitatief begeleiden door twee hobo's d'amore: de hobo d'amore is bij Bach het vaste attribuut voor Maria. Maar Maria spreekt niet alleen uit en voor zichzelf: zij spreekt Sion aan, en Sion staat voor het gelovige kerkvolk: cantates van Bach werden uitgevoerd in de eredienst. De aria Bereite dich Zion is een vervolg op dit recitatief. Ook hier zet Bach de hobo d'amore in en ook hier wordt Sion aangesproken.

Al zat dominee Jalink ernaast wat de stem betreft, het was wel passend dat hij dit lied zong in een kerkdienst. Hij bezorgde mij voor het eerst de ervaring van de bijzondere schoonheid die alleen de muziek van Bach te bieden heeft.

Adrie Paasen

Terwijl ik dit schrijf, is de wereld om ons heen volop in de ban van *Black Friday* en de *World Cup*. De media zijn er vol van. Het lijkt wel of alles om 'brood en spelen' (veelal zittend genoten...) en om 'kopen, kopen, kopen' draait. Niet alleen nu want, na het sportfestijn van voetballende miljonaars is er wel weer een ander. En na dit koopfestijn dat nooit verzadigd raakt, is er weer een ander. Al was het maar de aandacht straks weer opgeëist wordt voor eten en drinken rond kerst en jaarwisseling. Zo draait de wereld door, kost wat kost. Als even zovele verslavingen.

In die wereld moet je dan een houding zien te bepalen. Ik heb het makkelijk, gewoon omdat ik niet van voetbal houd. Sowieso weinig naar sportprogramma's kijk. Maar ik ben natuurlijk niet immuun voor allerlei andere verleidingen van onze nog altijd zeer welvarende samenleving. En als je dan zelf mag genieten van een goed verzorgde oude dag en van een goede gezondheid, heb je makkelijk praten.

In het vorige parochieblad schreef ik over de roeisport als ons 'leefstijlmedicijn', én onze passie. In dat laatste zit natuurlijk al het gevaar

van verslaving. Zelfs aan een 'medicijn' als dit kun je immers verslaafd raken. Mede vanwege enkele reacties op het vorige stukje kom ik er daarom nog even op terug.

Dus nog weer even over die leefstijl. Het is een breed begrip. Gerelateerd aan gezondheid. Er bestaat zelfs een organisatie van leefstijlartsen. Dat zijn dokters en andere zorgprofessionals die aandacht vragen voor een gezonde leefstijl. Dokters die wat minder snel naar de pillendoos grijpen en wat meer de nadruk leggen op het voorkomen van ziekten. Vooral de zogenaamde welvaartsziekten. Ze leggen de nadruk op gezonde voeding, op veel bewegen en op het voorkomen van ongezonde stress. Van mij geen kritiek op de reguliere geneeskunde. Laten we ons gezegend weten met alle mogelijkheden die wij in onze samenleving hebben op dit gebied. Zoals sommigen van de lezers weten ben ik voor kortere of langere tijd op plaatsen geweest waar dat allemaal niet, of op z'n minst veel minder, aanwezig was (Bosnië in oorlogstijd, Sudan tijdens het Darfur conflict, de binnenlanden van Madagaskar voor een korte humanitaire missie). Dat zijn confronterende ervaringen.

Omdat ik geen dokter ben. beperk ik me tot het aspect bewegen. We zijn geschapen om te bewegen. In de wereld van de deskundigen is een veel gehoorde kreet: *'Use it or loose it'*. Zeker als je ouder wordt, is het een essentieel onderdeel van een gezonde leefstijl. Steeds meer mensen worden er zich gelukkig van bewust dat bewegen gezond en noodzakelijk is. Persoonlijk zie ik het als een opdracht. Ons lichaam, volgens de apostel Paulus 'tempel van de Heilige Geest' (1Korinthe 6,19), is het waard om goed onderhouden te worden. Ook als je beperkingen hebt. Roeien en joggen is niet voor ieder 'op leeftijd' weggelegd, maar wandelen en fietsen kan vaak tot op relatief hoge leeftijd. Een hele opgave, zeker in een wereld

waarin 'gemak dient de mens' hoog in het vaandel staat. De naoorlogse generaties zijn in meer of mindere mate verslaafd geraakt aan veel gemak. De kans is groot dat het allemaal wat minder moet. Om meerdere redenen. Daarover wellicht een andere keer.

Op korte termijn is het al een hele opgave in een maand waarin er weer een 'hoorn des overvloeds' over ons wordt uitgestort. Graag wens ik u alleen een gezegende en gezonde kerst- en eindejaarsstijd toe.

Ab Mollema

Willy Derby Kerstliedje

Bijna Kerstmis en ineens moet ik denken aan het Kerstliedje van Willy Derby. Die gedachte alleen al roept beelden bij me op. Beelden van warmte en geborgenheid: een kamer; gedempt, gouden lamplicht; een kolenkachel met een grote spiegel erboven; een tafel met een pluchen tafelkleed. We zijn, zo vlak na de oorlog, arm, maar mijn moeder weet door te goochelen met haar krappe huishoudgeld toch altijd te zorgen voor brood op de plank, kolen voor de kachel, gezelligheid en feestelijke extraatjes.

We vieren Kerstmis bij de kerstboom met vergulde dennenappels, echte, brandende kaarsjes en een emmer water ernaast voor het geval dat de boom in brand vliegt. Na het kerstverhaal is het tijd voor het draaien van enkele grammofonplaten uit de verzameling 78-toerenplaten, die mijn vader voor de oorlog aangelegd heeft.

Allereerst de boodschap van de aartsengel Gabriël aan de herders, in het Duits, maar we hebben de plaat al zo vaak gehoord (met uitleg), dat we daar geen moeite mee hebben. Hij

begint als volgt: “Hört Hirten unsere Kunde, hört sie aus Engelsmunde, die Welt, die durch die Sünde verloren, ist heut der Heiland nachts geboren.” En daarna vier regels van een kerstliedje: Es ist ein Ros entsprungen aus einen Wurzel zart. En zo gaat het door: vier regels van de engel, vier regels van een kerstliedje. Een sonore mannenstem draagt de tekst voor en een koor van engelachtige jongensstemmen zingt de liederen.

Maar daarna komt pas het hoogtepunt: het Kerstliedje, gezongen door Willy Derby.

Smartlappen

Willy Derby was in de jaren tussen de wereldoorlogen en daarna een populaire Nederlandse zanger. Hoewel hij overwegend vrolijke variétéliedjes zong, zoals “Daar bij die molen” en “Twee ogen zo blauw”, werd hij vooral bekend als zanger van smartlappen, bijvoorbeeld “Mammie, waar ben je?” over een moeder die uit dansen gaat, terwijl haar dochtertje ziek is en sterft.

In Kerstliedje loopt een bedelknaap in de kerstnacht buiten. De lompen die hij draagt, kunnen hem niet tegen de bittere kou beschermen. Uitgeput valt

hij neer op een stoep en hoort mag vieren bij de engelen. De kinderen in het huis kerstliederen volgende morgen wordt hij dood zingen. Hij vraagt God of hij kerstfeest gevonden en viert hij kerstfeest in de hemel. Hieronder volgt de tekst.

Bibb'rend loopt er langs de straten
'n Arme bedelknaap nog rond.
Al de wegen zijn verlaten
Niemand waagt zich buiten, zelfs geen hond.
Koude sneeuw dringt door zijn lekke klompen
In z'n holle maag is nat noch droog
En de gure wind snijdt door z'n lompen
Groote tranen fonkelen in zijn oog.

Stille nacht heilige nacht.
Richt hij zich smeekend ten hemel.
En vraagt dan schuw; God laat me nu
't Kerstfeest met d'engelen vieren bij U.

Hongerend, uitgeput van 't lijden,
Valt hij op een stoep ter neer
En hij hoort de kinders blijde
Binnen 't kerstlied zingen tot den Heer.
Z'n bevroren handjes vroom gevouwen
Slaapt hij in en God verhoort hem daar.
Als ze 's morgens vroeg het lijkje aanschouwen,
Viert hij 't kerstfeest bij de Engelenschaar

Stille nacht heilige nacht
Gloria in exelsis Deo
't Schooiertje klein zal vol festijn
Eeuwig hier boven bij 't kerstkindje zijn.

Ach ja, arme mensen moeten op aarde lijden, maar ze krijgen gelukkig hun loon in de hemel. Dat was een gedachte waarmee de rijken zich vaak

van het probleem afmaakten. Maar wij luisterden kritiekloos en hadden alleen maar medelijden met de arme jongen.

Het meisje met de zwavelstokjes

Het is een gedachte die we in veel verhalen uit vroeger tijd aantreffen, bijvoorbeeld in Het meisje met de zwavelstokjes van Hans Christiaan Andersen, dat grote inhoudelijke overeenkomsten vertoont met het Kerstliedje. Ook het meisje loopt in de ijzige kou op straat, zonder muts en op blote voeten. Ook zij heeft honger. En net als in het verhaal van de bedelknaap, is er een schrill contrast tussen de ontberingen die het kind lijdt en de feestelijkheden binnen, waar in dit geval geen Kerstmis gevierd wordt, maar oudjaar. En er is nog een verschil; het meisje moet zwavelstokjes verkopen en mag pas thuiskomen, waar het ook koud is, als ze iets verdiend heeft. Vooral het slot wijkt af: ook het meisje wordt dood gevonden en komt in de hemel, maar Andersen geeft er een bijzondere wending aan. Om warm te worden steekt het meisje de zwavelstokjes aan, die ze moest verkopen, en in het licht daarvan ziet ze prachtige visioenen en uiteindelijk haar overleden oma, die haar meeneemt naar de hemel. Deze afloop maakt een sprookje van het verhaal en tilt het uit boven het clichégebeuren.

YouTube

Terug naar Willy Derby. Ik zoek het Kerstliedje op YouTube. Al bij de eerste tonen van het voorspel word ik overspoeld door de sfeer van toen en als die unieke, gevoelige stem van Derby klinkt, in combinatie met die speciale, licht krakende klank van 78-toerenplaten, is het of ik over de jaren heen teruggevoerd wordt naar die kamer met de kerstboom; ik raak eraan, reik ernaar, maar kan het net niet grijpen.

Noem het lied sentimenteel, melodramatisch, maar voor mij is het vooral nostalgisch, verbonden met een verleden waarin ik, net als nu, er met tranen in mijn ogen naar luisterde.

.

Link naar Kerstliedje:

<https://www.youtube.com/watch?v=1gdfo8PjZIU>

Adrie Paasen

Vieringen

De parochie houdt vieringen in Groningen en in Friesland. De vieringen in Groningen vinden elke 1e, 3e en evt 5e zondag plaats om 11:00, tenzij anders aangegeven. De vieringen worden gehouden in de parochiekerk aan de Witte deWithstraat;2 te Groningen. Dit is ca.10 minuten lopen van station Groningen. Op zondag is er vrij parkeren in de straat. Ook is parkeergarage Westerhaven om de hoek.

Op de 2e en 4e zondag van de maand zijn er anglicaanse vieringen in het kerkgebouw. Deze vinden plaats om 10:30. Meer informatie is te vinden op www.gracechurchgroningen.com.

De vieringen in Friesland vinden elke 1e zaterdag van de maand plaats om 19.00. Ze worden gehouden in de Ste. Ceciliatsjerke in Lekkum, Tsjerkepad 26.

Kinderkerk

Er is op alle zondagen kinderoppas. Daarnaast wordt er op de eerste zondagen van de maand een kindernevendienst gehouden

Meditatie

Elke dinsdagavond is er de mogelijkheid om te mediteren in onze kerk van 19.30 tot 20.00 (inloop vanaf 19.15).

Zondag 15 januari 2023

Eerste zondag na Epifanie – wit

De doop van de Heer in de Jordaan
Lectionarium blz. 38

1e Schriftlezing Jesaja 42, 1-9

2e Schriftlezing Handelingen 10, 34-38

Evangelie Matteüs 3, 13-17

Zondag 29 januari 2023

Opdracht van de Heer in de Tempel, wit

Lectionarium blz. 508

1e Schriftlezing Maleachi 3, 1-4

2e Schriftlezing Hebreëën 2, 14-18

Evangelie Lucas 2, 22-32 (33-40)

Zondag 5 februari 2023

Vijfde zondag na Epifanie – groen

Lectionarium blz. 47

1e Schriftlezing Jezus Sirach 32, 14-24

2e Schriftlezing 1 Korintiërs 2, 1-5

Evangelie Matteüs 5, 13-16

Zondag 19 februari 2023

Zevende zondag na Epifanie – groen

Lectionarium blz. 50

1e Schriftlezing Exodus 22, 21-27

2e Schriftlezing 1 Korintiërs 3, 16-23

Evangelie Matteüs 5, (27-32) 33-48

Zondag 5 maart 1923

*Tweede zondag van de
Veertigdagentijd, paars*

Lectionarium blz. 62

1e Schriftlezing Exodus 24, 12-18

2e Schriftlezing Filippenzen 3, 7-14

Evangelie Matteüs 17, 1-0

Zaterdag 19 maart 1923

*Vierde zondag van de
Veertigdagentijd, paars*

Lectionarium blz. 68

1e Schriftlezing 1 Samuël 16, 1-3 (4-9)
10-13

2e Schriftlezing Efeziërs 5, 8-14

Evangelie; Johannes 9, 1-13 (14-25)

26-39

Zondag 2 april 1923

*Palmzondag, paars (rood bij de
palmwijding)*

Lectionarium blz. 74

Palmwijding Matteüs 21. 1-11

1e Schriftlezing Jesaja 50, 4-7

2e Schriftlezing Filippenzen 2, 5-11

Evangelie Matteüs 26,1 - 27,66

Donderdag 6 april 1923

Witte Donderdag, wit

Lectionarium blz. 91

1e Schriftlezing Exodus 12, 1-14

2e Schriftlezing 1 Korintiërs 11, 23-32

Evangelie Johannes 13, 1-15

Vrijdag 7 april

Goede Vrijdag, rood of zwart

Lectionarium blz. 96

1e Schriftlezing Jesaja 52,13 – 53,12

2e Schriftlezing Exodus 12, 21-28

Evangelie Johannes 18,1 – 19,42

Zaterdag 8 april

Paaswake, wit

Lectionarium blz. 107

1e Schriftlezing Genesis 1,1 - 2,3

2e Schriftlezing Genesis 22, 1-18

3e Schriftlezing Exodus 14,15 – 15,1a

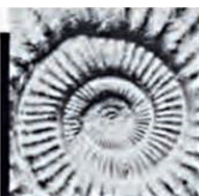
4e Schriftlezing Jesaja 54, 4-14

5e Schriftlezing Jesaja 55, 1-11

6e Schriftlezing Ezechiël 36, 24-28

7e Schriftlezing Sefanja 3, 12-20

Psalm 126

Carla van der Burg
Uitvaartverzorging

www.carlavanderburg.nl

Telefoon 050 3186636

*Samen.
Zorgvuldig.
Passend.*

Contactgegevens

Kerkbestuur

Voorzitter & Deservitor
Drs. W.B. van der Velde
Jan R. Stuitstraat F 8
9663 SE Nieuwe Pekela
tel.: 0597-221 080`
mobiel: 06-481 99493
email: pastoor@groningen.okkn.nl

Kunt u de pastoor niet bereiken,
gelieve in te spreken op het
antwoordapparaat of neem contact
op met het kerkbestuur.

Secretaris

Mevr. Renée Lokman
email:
secretaris@groningen.okkn.nl

Lid

dhr. Paul Towles

Lectoren

mw. G.M.M.C. Hooimeijer
tel. 0522-245810
e-mail: gmmc.hooimeijer@ziggo.nl

mw. Adrie Paasen (emeritus)
tel. 0522-245972
email: apaasen@adriepaasen.nl

dhr. Ab Mollema (emeritus)
tel. 0512-341116
email:
secretaris@groningen.okkn.nl

Kerkgebouw

Witte de Withstraat 2
9726 EC Groningen

Social media

www.facebook.com/Martinusgroningen
www.groningen.okkn.nl

Rekeningnummer

NL1 2INGB0003941 884
t.n.v. oudkatholieke parochie v.d. H.
Martinus, Groningen

De Oud-Katholieke Kerk is een algemeen
nut beogende instelling. Giften aan de
parochie zijn daarom aftrekbaar van de
belasting.

Kijk voor meer informatie op
www.anbi.nl

RSIN nummer: 825587852

KvK nummer: 71 502459

Retouradres:
Witte de Withstraat 2^A
9726 EC Groningen

